

Основни правни тенденции при защитата на правата на лесбийки, гей, бисексуални и транссексуални (ЛГБТ) лица в Европейския съюз за периода 2008 - 2010 г.

Член 21 от глава „Равенство“ от Хартата за основните права на Европейския съюз забранява дискриминацията, основана на сексуална ориентация.

Уводна информация

През 2007 г., Европейският парламент отправи искане към Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) да проведе проучване относно дискриминацията на лесбийки, гей, бисексуални и транссексуални (ЛГБТ) лица. През 2008 г. FRA публикува своя първи сравнителен правен анализ относно хомофобията, трансфобията и дискриминацията, основана на сексуална ориентация и полова идентичност, в Европейския съюз. В настоящата фактологична справка се очертават основните правни тенденции, произтичащи от актуализирания правен анализ, предприет от FRA през 2010 г.

През 2009 г. беше публикуван доклад относно социалното положение на ЛГБТ лицата в Европейския съюз, а за 2011 и 2012 г. се предвиждат още социални изследвания.

Основни тенденции

Основните правни тенденции, настъпили през периода 2008 - 2010 г., са илюстрирани с двете графики на гърба на тази страница: фигура 1 представя положителните и отрицателните тенденции засягащи основни въпроси, докато фигура 2 посочва правната рамка за защита на правата на ЛГБТ лицата в държавите-членки на ЕС. Много държави-членки на ЕС обаче не са предприели нови законодателни мерки за защита правата на ЛГБТ лицата от 2008 г. насам.

Забележка: Този общ преглед не се отнася за ситуации, при които не се наблюдава правно развитие. Поради това той следва да бъде разглеждан единствено като описание на тенденциите, свързани с реални промени през разглеждания период.

Тенденция 1: Най-многобройни положителни инициативи в областта на равното третиране при свободно движение в ЕС и правото на събиране на семейството

Определението за понятието „член на семейството“ в законодателството, с което се транспонира правото на ЕС за свободно движение или събиране на семейството вече е или се очаква да бъде разширено в седем държави-членки на ЕС — Австрия, Франция, Унгария, Ирландия, Люксембург, Португалия

и Испания. При все това, отрицателна тенденция се наблюдава в три държави-членки на ЕС — България, Естония и Румъния — които изрично считат за недействителни бракове и партньорства на хомосексуални двойки, сключени в чужбина, което затруднява събирането на съпрузи и партньори от един и същи пол. Тези тенденции подчертават противоречивите подходи, които се прилагат по отношение свободното движение и събирането на хомосексуални семейства.

Тенденция 2: Значителен брой положителни инициативи в закона за убежището

Наблюдава се положителна тенденция, свързана с признаването на лесбийки, гей и бисексуални (ЛГБ) лица за „обособена социална група“. С добавянето на още шест държави-членки на ЕС — Финландия, Латвия, Малта, Португалия, Полша и Испания — общият брой на държавите-членки на ЕС, които изрично предоставят защита на ЛГБ лица, жертви на преследване, става 23.

Обновения правен анализ разкрива също така и отрицателна практика в тази област, а именно използването на „фалометрично изследване“ в Чешката република като метод за оценка на правдоподобността на твърдението на лице, че е гей.

Тенденция 3: Комбинация от положителни и отрицателни развития в областта на свободата на събрания

Докато в България, Полша и Румъния е отбелязан напредък, в Латвия и Литва продължава да бъде оспорвано правото на организиране на паради на гордостта (гей прайд).

Тенденция 4: Умерено увеличаване на защитата срещу дискриминация, основана на сексуална ориентация и полова идентичност

В тази област са установени редица положителни развития, които биха могли да бъдат представени по следния начин. В Чешката република и Обединеното кралство се наблюдава развитие по отношение на разширяването на антидискриминационното законодателство, обхващащо сексуалната ориентация, извън сферата на заетостта. По отношение на признаването на половата идентичност като самостоятелно основание или като „сексуална“ дискриминация, положителни промени се наблюдават в Чешката република, Швеция и Обединеното кралство.

Също така, органите за равно третиране в две държави-членки — Дания и Естония — са разширили своя мандат, като включват в него и дискриминация, основана на сексуална ориентация.

и наравномерен, в Гърция, Литва, Словения и Обединеното кралство са налице положителни инициативи.

Тенденция 5: Минимално увеличаване на защитата срещу злоупотреба и насилие (подбуждане към омраза и престъпления от омраза)

Понастоящем липсва какъвто и да било инструмент на ЕС за справяне с изказванията и престъпленията, мотивирани от предразсъдъци към ЛГБТ. Докато като цяло на национално равнище напредъкът в тази област все още е твърде бавен

Тенденция 6: Пречки по отношение на свободата на изразяване

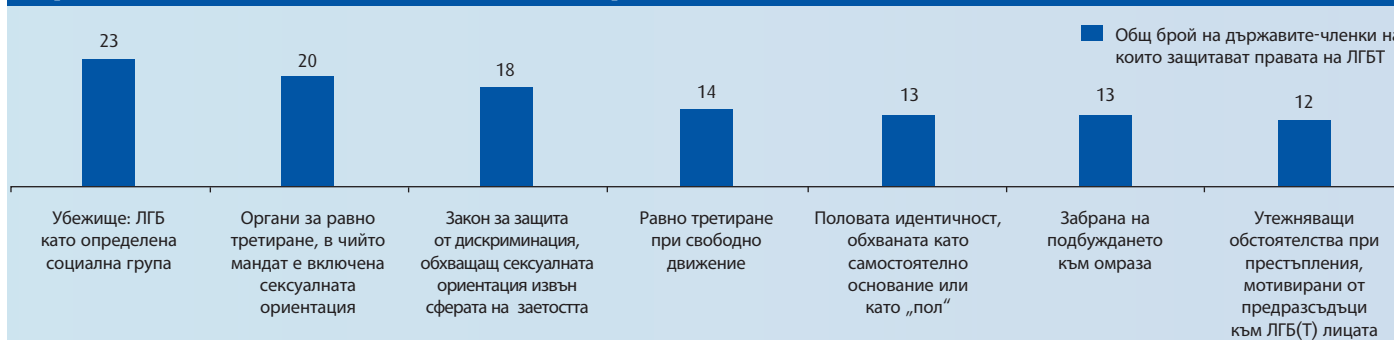
Литва се оказва единствената държава, която забранява разпространението на материали, които могат да бъдат сметени за „насърчаващи“ хомосексуалността. За разлика от нея редица държави-членки на ЕС — Естония, Франция, Германия, Нидерландия, Испания и Обединеното кралство — са избрали активно да насърчават общественото приемане на ЛГБТ лицата.

Фигура 1: Области, засегнати в най-голяма степен от правните развия през периода 2008—2010 г.

Фигура 1 показва, че областта, която е засегната в най-голяма степен както от положителни, така и от отрицателни правни промени, е равното третиране на хомосексуалните двойки при свободното движение и събирането на семейството. Други области, в които се наблюдават до голяма степен положителните правни промени, са свързани с правото на убежище и правото на събирания, които също показват и отрицателни практики, както и разясняване на защитата на транссексуалните лица съгласно закона за защита от дискриминацията. Установени са положителни тенденции по отношение разширяване обхвата на закона за защита от дискриминацията извън сферата на заетостта, разширяване мандата на органите за равно третиране и наказателното право. Една отрицателна промяна се наблюдава при свободата на изразяване.

Фигура 2: Права на ЛГБТ лицата в държавите-членки на ЕС: правно положение в основни области през 2010 г.

Фигура 2 показва смесеното и разнородно положение на защитата на правата на ЛГБТ лицата, което се наблюдава както сред основните разглеждани области, така и на територията на целия ЕС. Тя също така показва в низходящ ред в коя област правата на ЛГБТ лица са най-защитени в държавите-членки на ЕС (с изключение на сферата на заетостта, по отношение на която всички държави-членки осигуряват правна защита въз основа на Директива 2000/78/ЕО).

Допълнителна информация:

Сравнителният правен анализ на FRA „Хомофобия, трансфобия и дискриминация, основани на сексуална ориентация и полова идентичност — актуализация за 2010 г.“ можете да намерите онлайн на: fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm

Кратък преглед на дейностите на FRA в областта на правата на ЛГБТ е достъпен на уебсайта на FRA на: fra.europa.eu/fraWebsite/lgbt-rights/lgbt-rights_en.htm